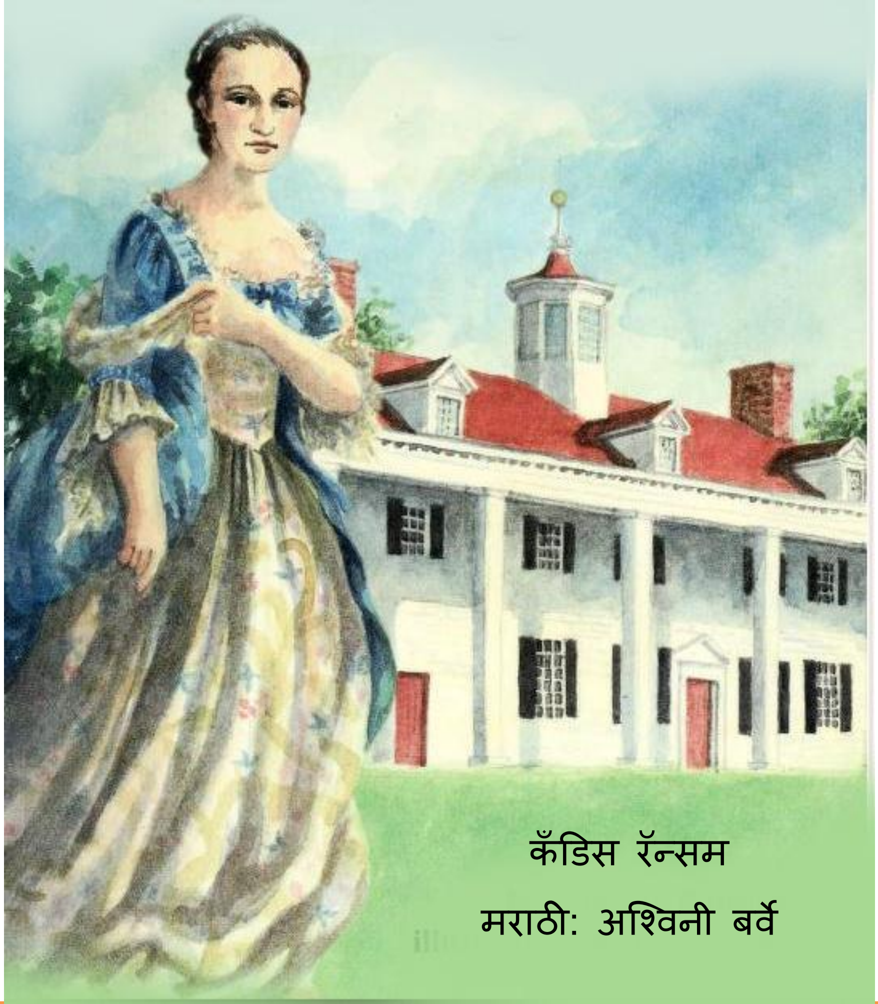
मार्था वॉशिंग्टन

कँडिस रॅन्सम
मराठी: अश्विनी बर्वे

विल्यम्सबर्ग, व्हर्जिनिया

१७४६-१७५९

मार्था डँड्रिजला आशा होती की कोणीतरी तिला नृत्यासाठी विचारेल.

कारण संमेलनातील नृत्य हा एक महत्त्वाचा कार्यक्रम होता.

त्यामध्ये तरुण मुले आपल्या लग्नासाठी योग्य मुलीचा शोध घेत असत.

तिला राज्याच्या राज्यपालाचे स्वागत कसे करायचे हे माहित होते.

तिला पायाच्या बोटांवर फिरून नाचता येत होते.

ती वाद्ये वाजवू शकत होती आणि गाऊही शकत होती.

ती भविष्यात कोणाची तरी चांगली पत्नी बनेल.

एका गृहस्थाने मार्थाला नृत्यासाठी विचारले.

तो डॅनियल पार्क कस्टिस होता.

डॅनियल हा व्हर्जिनियाच्या ब्रिटिश वसाहतीमधील सर्वात श्रीमंत जमीनदारांपैकी एक होता

तो स्वभावाने दयाळू आणि सौम्य होता.

अनेक स्त्रिया त्याच्यावर खूप प्रेम करत होत्या.

नृत्यानंतर डॅनियल अनेकदा मार्थाच्या घरी जायचा.

मार्था हळूहळू त्याच्या प्रेमात पडली.

१७४९ साली त्याचे लग्न झाले.

मार्था डॅनियलच्या मोठ्या पांढऱ्या घरात राहायला गेली, जे त्याच्या तंबाखूच्या मळ्यात होते

तिथे त्यांना चार मुले झाली..

मार्था एका श्रीमंत स्त्रीप्रमाणे राहत होती.

त्यांच्याकडे चांगले कपडे आणि सुंदर घर होते.

आणि बहुतेक श्रीमंत लोकांप्रमाणे, त्यांच्या आणि डॅनियलकडे अनेक गुलाम होते.

मार्थाला आशा होती की तिचे
आयुष्य नेहमी असेच राहील.

पण लवकरच त्यांच्या आयुष्यात दुःख आले.

त्यांची दोन मुले आजारी पडून मरण पावली.

नंतर डॅनियलचाही मृत्यू झाला.

डॅनियलने मार्थासाठी आपली तंबाखूची बाग आणि मोठे
घर मागे ठेवले

इतर कोणत्याही पुरुषाप्रमाणे ती आपला मळा चालवत
असे पण ती एकटी होती.

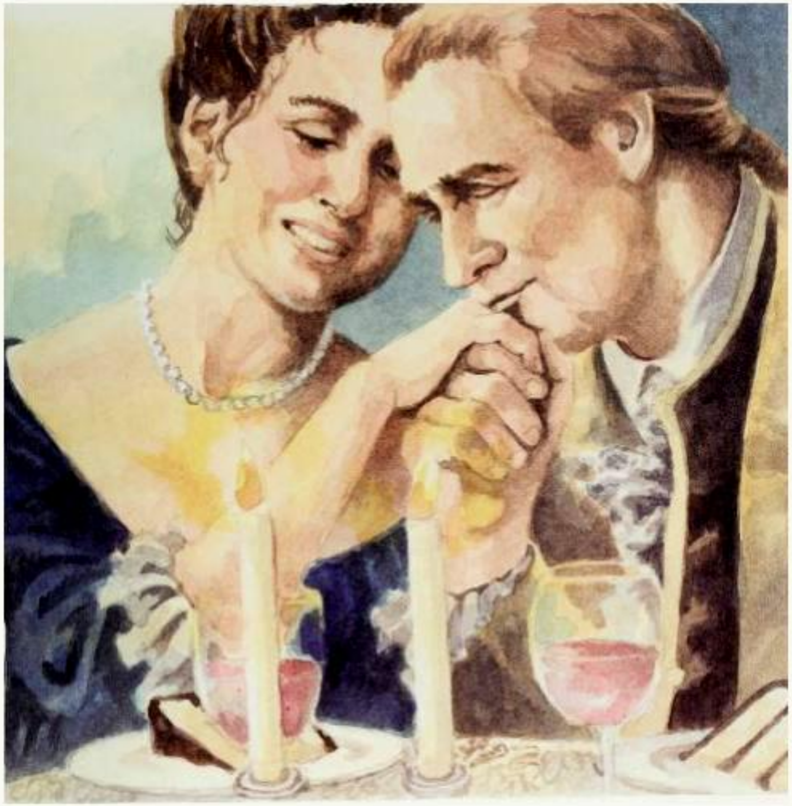
मार्था फक्त २६ वर्षांची होती आणि विधवा होण्यासाठी
खूपच लहान होती.

एके रात्री एका भोजन समारंभात तिची एका उंच,
शांत स्वभावाच्या गृहस्थाशी भेट झाली.

त्यांचे नाव जॉर्ज वॉशिंग्टन होते.

कर्नल वॉशिंग्टन एक नायक होते.

त्यांनी ब्रिटिश सैन्यातर्फे फ्रेंच आणि स्थानिक
भारतीयांविरुद्धच्या युद्धात शौर्याने लढा दिला.

मार्थाला जॉर्ज वॉशिंग्टन आवडत असत.

आणि ती नव्या आयुष्यासाठी तयार झाली.

जेव्हा जॉर्जने तिला लग्नाची मागणी घातली, तेव्हा
मार्थाने होकार दिला.

माउंट व्हर्नन, व्हर्जिनिया

१७५९

मार्था बसमधून खाली उतरली

तिने पोटोमॅक नदीच्या काठावरील त्या मोठ्या घराकडे पाहिले.

जॉर्जने मार्थाची मुले, जॅकी आणि पॅट्सी यांना बसमधून खाली उतरवले.

त्याने त्यांना आपल्या घरात नेले.

मार्थाला आशा होती की ती आणि तिची मुले येथे आनंदी राहतील.

मार्था आता माउंट व्हर्ननची मालकीण झाली होती.

दररोज सकाळी ती पांढरा सुती पोशाख घालत असे.

मग ती स्वयंपाक्यासोबत जेवणाचे नियोजन करायची.

त्यांनी कपड्यांना व्यवस्थित इस्त्री केली आहे याची खात्री करत असे.

ती बागेतही काम करायची.

माउंट व्हर्नन चालवणे हे एक मोठे काम होते.

पण मार्थाला जॉर्ज आणि मुलांसाठी प्रत्येक गोष्ट अगदी परिपूर्णपणे करायला आवडायचे.

जॉर्ज अनेकदा आपल्या शेताची व्यवस्था पाहण्यासाठी बाहेर जायचा.

कधीकधी तो व्हर्जिनियाची राजधानी विल्यम्सबर्गलाही भेट देत असे.

तेथे त्यांनी ब्रिटिश वसाहतीचे आमदार म्हणून काम केले.

जेव्हा जेव्हा तो घरी परत यायचा, तेव्हा मार्था त्याच्या स्वागतासाठी तयार असायची.

तिने एक सुंदर रेशमी गाऊन घातला होता.

ती तिच्या केसांवर पांढरी पावडर शिंपडायची.

मार्था श्रीमती वॉशिंग्टन म्हणून आपल्या आयुष्यात आनंदी होती

माउंट व्हर्नन, व्हर्जिनिया

१७७३

मार्थाने आपल्या कपातून चहाचा घोट घेतला.

तिने नाक मुरडले.

गोल्डनरॉडपासून बनवलेल्या चहाची चव खूपच विचित्र होती.

मार्थाला ब्रिटिश चहा जास्त आवडायचा.

पण वॉशिंग्टनने ग्रेट ब्रिटनकडून चहा खरेदी करणे थांबवले होते.

ब्रिटनने वसाहतवाल्यांना चहावर कर भरण्यास सांगितले.

त्याने इतर वस्तूंवरही कर लादले.

पण वसाहतवाल्यांना ते कर अन्यायकारक वाटले.

ब्रिटिश सम्राटाने बहुतांश कर रद्द करण्यास सहमती दर्शवली.

पण त्यांनी चहावरील कर हटवण्यास नकार दिला.

आपला राग व्यक्त करण्यासाठी, जॉर्ज आणि इतर वसाहतवाल्यांनी ब्रिटिश चहा खरेदी करणे थांबवले.

मार्थाला तिच्या स्वतःच्या चिंता होत्या.

पॅट्सी आजारी होती आणि जॅकीने शाळा सोडून लग्न करायचे ठरवले होते.

त्या उन्हाळ्यात पॅट्सीचा मृत्यू झाला.

मार्था इतकी दुःखी होती की ती जॅकीच्या लग्नाला उपस्थित राहू शकली नाही.

पण हळूहळू मार्थाला त्या बदलाची सवय झाली.

अनेक पाहुणे माउंट व्हर्ननला भेट देत आणि अनेकदा ग्रेट ब्रिटनबद्दल चर्चा करत.

सम्राट अजूनही वसाहतींवर नियंत्रण मिळवण्याचा प्रयत्न करत होते.

त्यामुळे वसाहतवाले पूर्वीपेक्षाही जास्त संतप्त झाले होते.

पुढे काय होईल याबद्दल मार्थाला आश्चर्य वाटले.

माउंट व्हर्नन, व्हर्जिनिया

१७७४

मार्थाने पॅट्रिक हेन्रीचे ब्रिटिशांविरुद्धचे कडक शब्द ऐकले.

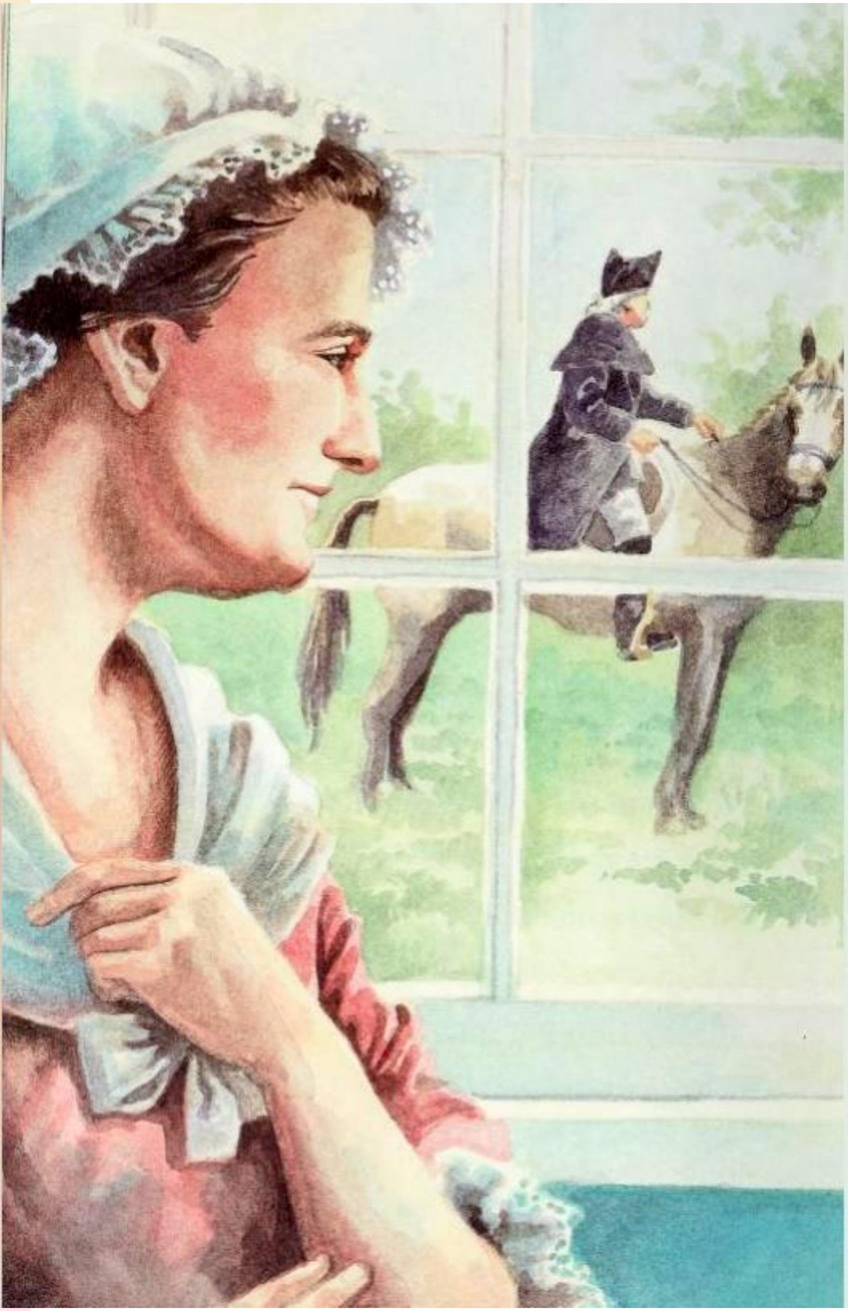
श्री. हेन्री आणि एडमंड पेंडलटन माउंट व्हर्नन येथे जॉर्जसोबत रात्र घालवण्यासाठी आले होते. तेव्हा बैठक झाली होती.

ते उर्वरित वसाहतींमधील लोकांसोबत खंडीय काँग्रेसमध्ये सामील होणार होते.

वसाहतींच्या हक्कांसाठी लढणे हे काँग्रेसचे काम होते.

"मला आशा आहे की तुम्ही सर्वजण चिकाटीने प्रयत्न कराल," मार्था तिच्या पाहुण्यांना म्हणाली.

मला खात्री आहे की जॉर्ज ते करेल.

दोन महिन्यांनंतर जॉर्ज घरी परतला.

त्याने मार्थाला सांगितले की वसाहतींनी ब्रिटनविरुद्ध एकत्र येण्याचा निर्णय घेतला आहे.

आता सर्व वसाहती ब्रिटिश माल खरेदी करणे थांबवतील.

मे १७७५ मध्ये, जॉर्ज पुन्हा फिलाडेल्फियाला जहाजाने निघाला.

मार्थाला जूनमध्ये त्याच्याकडून एक पत्र मिळाले.

अमेरिका आणि ब्रिटन यांच्यात युद्ध सुरू झाले.

आणि वसाहतवाल्यांची इच्छा होती की जॉर्जने कॉन्टिनेंटल सैन्याचे नेतृत्व करावे.

मार्थाची इच्छा होती की जॉर्जने घरी परत यावे.

तिला त्याची खूप आठवण येत होती.

पण तिला समजले होते की वसाहतींना त्याची गरज आहे.

त्या हिवाळ्यात, मार्थाला एक महत्त्वाची विनंती केली.

जॉर्जची इच्छा होती की तिने ख्रिसमससाठी त्याच्या लष्करी छावणीत यावे.

मार्था यापूर्वी कधीही घरापासून इतकी दूर गेली नव्हती

केंब्रिज, मॅसॅच्युसेट्स, ६०० मैल दूर होते!

ब्रिटिश सैनिकांनी वाटेत जॉर्ज वॉशिंग्टनच्या पत्नीला पकडण्याचा प्रयत्न केला असावा.

पण कोणीही मार्थाला जॉर्जपासून दूर ठेवू शकले नाही.

मार्थाने काही सामान भरले आणि प्रवासातील धोक्यांविषयी विचार केला.

केंब्रिजला जायला आठवडे लागले.

तिची बस खडबडीत रस्त्यांवरून आदळत जात होती.

ती शेतांमधून, जंगलांमधून आणि अनोख्या शहरांमधून प्रवास करत गेली.

११ डिसेंबर रोजी, त्याच्या ड्रायव्हरने एका पिवळ्या घरासमोर गाडी थांबवली.

ते जनरल वॉशिंग्टन यांचे मुख्यालय होते.

त्याने जॉर्जला आनंदित करण्याचाही प्रयत्न केला.

जॉर्जला अनेकदा काळजी वाटत असे.

त्याच्या माणसांना रसदची गरज होती.

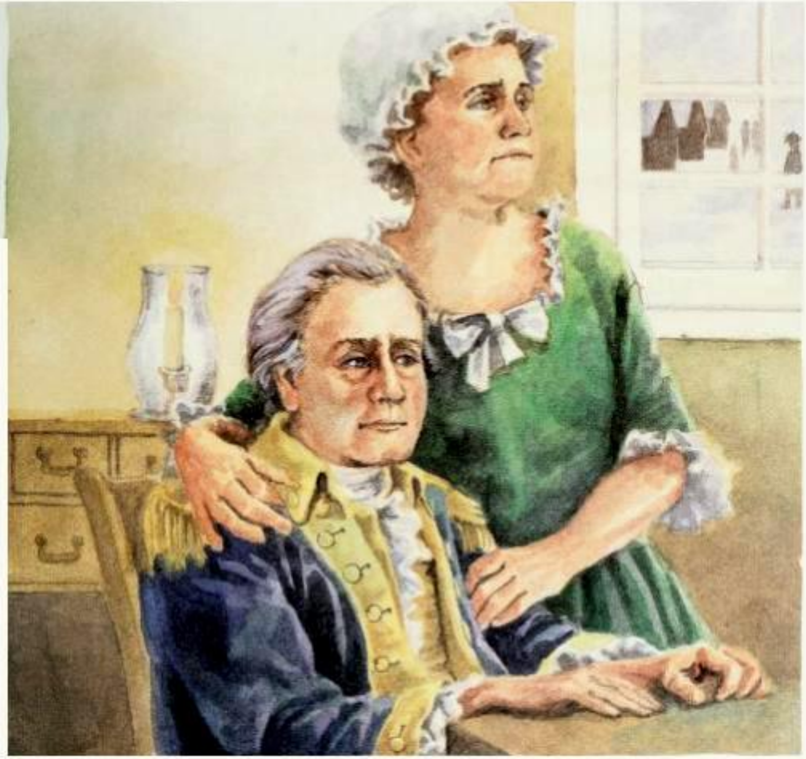
अन्न आणि बंदुकांशिवाय ते युद्ध
कसे जिंकू शकले असते?

मार्थाला आशा होती की जॉर्जच्या समस्या लवकरच सुटतील.

मार्था लगेच कामाला लागली.

ती सैनिकांना भेटली, जेवण बनवले
आणि साफसफाई केली.

जेली आणि सुकामेवा दूरवरून तोफांचा आवाज येत
असतानाही मार्था आनंदी राहिली.

व्हॅली फोर्ज, पेनसिल्व्हेनिया

१७७८

बाहेर खूप बर्फ पडला होता.

शेकडो लाकडी झोपड्यांच्या छतांतून धूर निघत होता.

जेव्हा मार्थाची गाडी रक्षकासमोरून गेली, तेव्हा रक्षकाने मार्थाला सलाम केला.

रक्षकाच्या पायात बूट नसल्यामुळे त्याचे पाय त्याच्या टोपीने झाकलेले होते.

उबदार कोटाऐवजी त्याने एक जुने फाटलेले ब्लँकेट घातले होते.

अनेक सैनिक अशा प्रकारे त्रास सहन करत होते.

जॉर्ज गेल्या तीन हिवाळ्यांपासून मार्थाला असेच हाक मारत होता.

मार्था प्रत्येक हिवाळ्यात जायची.

शिबिरे नेहमी वेगवेगळ्या ठिकाणी असायची.

आणि तिथे नेहमीच कडाक्याची थंडी असायची.

मार्थाला अडचणींची सवय झाली होती.

पण हा हिवाळा सर्वात वाईट होता.

सैन्य भुकेने मरत होते आणि थंडीमुळे त्यांची अवस्था वाईट झाली होती.

ब्रिटिश सैनिकांनी लष्कराचा रसद पुरवठा नष्ट केला.

बर्फाळ आणि चिखलमय रस्त्यांवरून गाड्यांमधून जास्त सामान आणता येत नव्हते .

जवळच्या शहरांतील स्त्रिया श्रीमती वॉशिंग्टन यांना पाहून चकित झाल्या.

त्यांना वाटले की जनरलची पत्नी भव्य पार्ट्या देत असेल.

त्यांनी विचार केला की ती एक सुंदर गाऊन घालेल.

त्याऐवजी, मार्था सैनिकांची काळजी घेत असे आणि साधा तपकिरी पोशाख घालत असे.

मार्था हातात टोपली घेऊन सैनिकांच्या झोपड्यांमध्ये जात असे.

ती त्यांच्यासाठी माउंट व्हर्ननहून अन्न आणि औषध घेऊन आली.

त्याने सैनिकांचे शर्ट आणि मोजे दुरुस्त केले.

मार्थाने कडाक्याच्या थंडीबद्‌दल तक्रार केली नाही.

तिची लहान घरात राहण्यास काही हरकत नव्हती.

आपल्या पतीला युद्‌ध जिंकण्यास मदत करण्यासाठी ती काहीही करायला तयार होती.

माउंट व्हर्नन, व्हर्जिनिया

१७८३

घर पाइनच्या माळांनी सजवले होते.

पितळी कंदील चमकत होते.

भांडारघरातील कप्पे ताज्या पावांनी
आणि केकांनी भरलेले होते.

नाताळच्या आदल्या रात्रीचा दिवस होता.

जॉर्ज या वेळी घरी येईल का?

मार्थाला आश्चर्य वाटले.

शेवटी युद्ध संपले.

जॉर्ज आता एक अमेरिकन नायक बनला होता.

आता एका नवीन राष्ट्राचा जन्म झाला.

त्याला युनायटेड स्टेट्स ऑफ अमेरिका म्हटले जात असे.

मार्था जॉर्जला भेटण्यासाठी अधीर झाली होती.

पण त्याच्या हृदयात एक उदासी होती.

जॅकीने युद्धात आपले प्राण गमावले.

आणि त्याला अजूनही जॅकीची आठवण येत होती.

जॅकीची दोन मुले त्याच्यासोबत राहत होती.

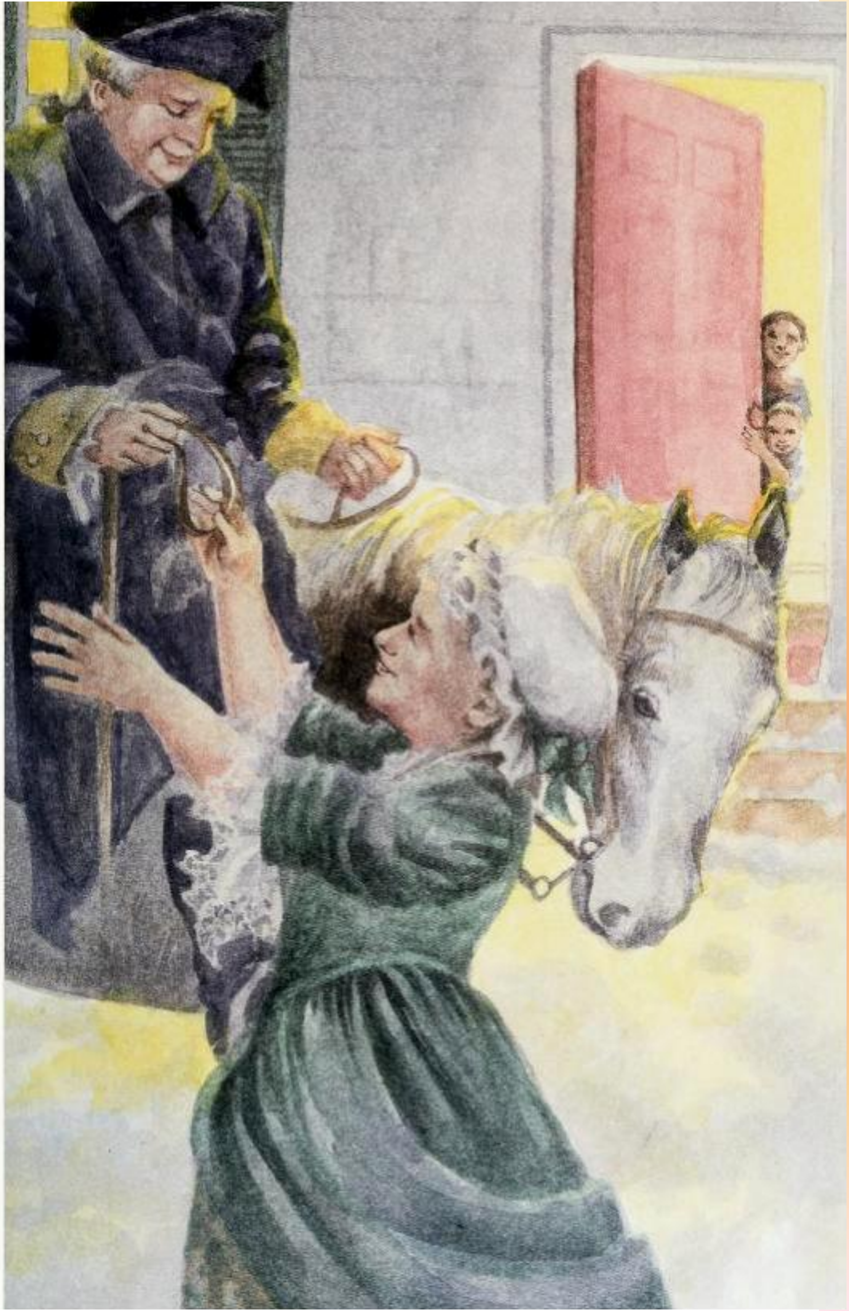
जॅकीच्या मृत्यूनंतर, मार्थाने लिटल वॉशिंग्टन आणि नेलीला दत्तक घेतले.

अचानक बाहेर किंचाळण्याचा आवाज आला.

जॉर्ज घरी आला.

मार्था त्याचे स्वागत करायला धावत गेली.

जॉर्ज घरी आल्याने मार्थाचे कुटुंब पुन्हा आनंदी झाले आहे.

मार्था आता पूर्वीपेक्षा जास्त व्यस्त होती.

अनेक लोक माउंट व्हर्ननला भेट देण्यासाठी आले.

मार्थाने प्रत्येक पाहुण्याचे स्वागत केले

ती पहाटेपासून संध्याकाळपर्यंत काम करत असे.

झोपण्याच्या खोल्या स्वच्छ करून तयार ठेवण्यात आल्या.

सकाळचा नाश्ता आणि रात्रीची मोठी जेवणे नियोजित होती.

मार्थाचं आयुष्य पुन्हा बदललं होतं.

१७८९ मध्ये जॉर्ज हे अमेरिकेचे पहिले राष्ट्राध्यक्ष म्हणून निवडून आले.

आता तो देशाची राजधानी न्यूयॉर्क शहरात राहील आणि तिथूनच काम करेल.

मार्थाला तिचे घर सोडायचे नव्हते.

पण तिला आपल्या पतीपासून वेगळे व्हायचे नव्हते.

आणि देशाला जॉर्जची नितांत गरज होती.

न्यूयॉर्क

१७८९

धूम! धूम!

तेरा तोफांनी हवाई सलामी दिली.

गर्दी आनंदाने उचंबळून आली
आणि चर्चच्या घंटा वाजू लागल्या.

जॉर्ज म्हणाला की ते स्वागत फक्त मार्थासाठीच होते!

वॉशिंग्टन कुटुंब चेरी स्ट्रीटवरील त्यांच्या नवीन घरात राहायला गेले

त्याच रात्री जॉर्जने एका महत्त्वाच्या मेजवानीचे आयोजन केले.

मार्थाला जे दिसले ते आवडले नाही.

लोकांमध्ये होणारे संभाषण कोरडे आणि नीरस होते.

नोकरांनी अनेक चुका केल्या होत्या.

मार्थाला वाटले की ते जमणार नाही.

मार्थाला माहित होते की राष्ट्रपतींचे निवासस्थान हे केवळ एक घर नसावे.

ते एक महत्त्वाचे बैठकीचे ठिकाणही असले पाहिजे.

त्या शुक्रवारी मार्थाने पार्टी आयोजित केली होती.

महत्त्वाच्या पाहुण्यांनी चहा घेतला आणि केक खाल्ला.

मार्थाने याची खात्री केली की पाहुण्यांना बोलण्यासाठी भरपूर विषय मिळतील.

सर्व पाहुण्यांनी तिथे खूप मजा केली.

तेव्हापासून मार्था प्रत्येक शुक्रवारी रात्री पार्टी आयोजित करू लागली.

राष्ट्रपती भवन अतिशय सुरळीतपणे काम करू लागले.

मार्था घरकामामुळे खूप व्यस्त असायची.

पण ती जॉर्जसाठी नेहमी वेळ काढायची.

जेव्हा जॉर्ज आजारी होता, तेव्हा मार्थाने त्याची काळजी घेतली.

जेव्हा कधी जॉर्जला काही अडचण असायची, तेव्हा ती त्याचे ऐकून घ्यायची आणि मग आपले मत मांडायची.

१७९० मध्ये वॉशिंग्टन फिलाडेल्फियाला स्थलांतरित झाले.

पोटोमॅक नदीच्या काठावर नवीन राजधानी बांधली जाईपर्यंत राष्ट्रपती तेथेच राहणार होते.

मार्थाचे फिलाडेल्फियामध्ये अनेक मित्र होते.

तरीही, तिला माउंट व्हर्ननची आठवण येत होती.

चार वर्षांनंतर, ती पुन्हा घरी जायला तयार होती.

पण नंतर जॉर्ज दुसऱ्यांदा निवडून आले.

तब्बल चार वर्षे!

मार्थाला जॉर्जची काळजी वाटत होती.

जॉर्ज दररोज रात्री उशिरापर्यंत काम करायचा.

त्याचे केस पांढरे झाले होते.

त्याला ऐकण्यास आणि पाहण्यासही अडचण होती.

जेव्हा त्यांना तिसऱ्यांदा अध्यक्ष होण्यास सांगितले गेले, तेव्हा जॉर्ज यांनी नकार दिला.

जॉर्ज आता थकला होता.

आता देशाचे नेतृत्व दुसऱ्या कोणाला तरी करावे लागणार होते.

मार्च १७९७ मध्ये, वॉशिंग्टन माउंट व्हर्ननकडे रवाना झाले.

त्यांनी ९७ पेट्या, १४ खोकी, जॉर्जचे सामान आणि मार्थाचा पोपट सोबत घेऊन प्रवास केला.

गाडीतून बाहेर पडताच मार्थाला व्हर्नन पर्वत दिसला.

शेवटी घरी आल्याने त्यांना खूप छान वाटले.

आपल्या देशाची उत्तम सेवा केली होती

कलाकार जॉन वोलॅस्टन यांनी काढलेले मार्थाचे हे चित्र, जेव्हा तिचे लग्न डॅनियल पार्क कस्टिसशी झाले होते, तेव्हा रेखाटले.

अंतिम शब्द

डिसेंबर १७९९ मध्ये, जॉर्ज घसा खवखवणे आणि तीव्र ताप आल्याने तो आजारी पडला. काही दिवसांनंतर, त्याचा मृत्यू झाला.

त्याच्या मृत्यूनंतर, मार्थाने तिची शयनकक्ष बंद केली आणि माउंट व्हर्ननच्या तिसऱ्या मजल्यावरील एका लहान, साध्या खोलीत राहायला गेली. तिच्याजवळ फक्त एक पलंग, दोन खुर्च्या आणि एक स्टोव्ह एवढेच सामान होते. तिने तिची शेवटची वर्षे बागकाम आणि वाचन करत शांतपणे घालवली.

तिच्या मृत्यूपूर्वी काही काळ आधी, मार्थाने तिच्या आणि जॉर्जमधील सर्व पत्रे जाळून टाकली. दोन पत्रे वाचली. दोन्ही पत्रे जॉर्जने लिहिली होती. मार्थाच्या नातीला ही पत्रे एका डेस्कमध्ये सापडली.

मार्था वॉशिंग्टन यांचे २२ मे १८०२ रोजी माउंट व्हर्नन येथे निधन झाले. त्यांना जॉर्ज वॉशिंग्टन यांच्या शेजारी दफन करण्यात आले. मार्था वॉशिंग्टन यांची आठवण एक दयाळू आणि कणखर स्त्री म्हणून केली जाते. अमेरिकेच्या पहिल्या फर्स्ट लेडीने त्यांच्या नंतर आलेल्या सर्व महिलांसाठी एक चांगली परंपरा तयार केली जी बाकीच्यांनी अनुसरली.

महत्त्वाच्या तारखा

१७३१— मार्था वॉशिंग्टन यांचा जन्म २ जून रोजी व्हर्जिनियातील विल्यम्सबर्गजवळ झाला .

१७४९— मार्था डॅनियल पार्क कस्टिसशी लग्न करते.

१७५७— दानीएलचा मृत्यू.

१७५९— ६ जानेवारी रोजी मार्था जॉर्ज वॉशिंग्टनशी विवाह करते .

१७७३— ग्रेट ब्रिटनने चहा कायदा संमत केला ; जूनमध्ये पॅटसीचा मृत्यू झाला.

१७७४— पहिली कॉन्टिनेंटल काँग्रेस ४ सप्टेंबर रोजी फिलाडेल्फिया येथे भरली.

१७७५— कॉन्टिनेंटल आर्मीचे नेतृत्व करण्यासाठी जॉर्जची निवड झाली ;
मार्थाने जॉर्जच्या हिवाळी शिबिराला पहिली भेट दिली.

१७८१— युद्धात पुन्हा जॅकीचा मृत्यू होतो मार्थाने नेली आणि लिटल वॉशिंग्टन यांना दत्तक घेतले.

१७८५— अमेरिकन क्रांतीचे युद्ध समाप्त झाले.

१७८९— जॉर्ज वॉशिंग्टन अध्यक्ष म्हणून निवडून आले आणि त्यानंतर न्यूयॉर्क शहरात राहायला गेलो.

१७९०— वॉशिंग्टन फिलाडेल्फियाला स्थलांतरित झाले.

१७९७— वॉशिंग्टन मार्च महिन्यात माउंट व्हर्ननला

१७९९— १४ डिसेंबर रोजी जॉर्जचा मृत्यू झाला.

१८०२— २२ मे रोजी मार्था वॉशिंग्टन यांचे निधन झाले.